

COSUN MAGAZINE

06
2019

COSUN ZET MAXIMAAL IN OP PLANTAARDIG

4

6

Ledenraad bespreekt
toekomstvisie

9

Verbetering
rendement in 2020

10

Natuurinclusief
telen

INDEX

Van de voorzitter	3
Cosun zet maximaal in op plantaardig.....	4
Ledenraad bespreekt toekomstvisie.....	6
Gebruik resistentieaanbeveling.....	8
Verbetering rendement in 2020	9
De familie Onnes teelt natuurinclusief.....	10
IRS-informatie.....	12
Vraag & Antwoord / Kort Nieuws.....	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307

secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252

agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie
Koninklijke Cosun U.A. voor
leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS,
Michel Heerkens, Sanne van Hassel,
Hans Sas en Twan Wiermans

Foto-omslag

Cosun heeft een nieuwe
toekomstvisie uitgewerkt.

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2019

FNLI-AWARD VOOR SUIKER UNIE

Suiker Unie heeft met het project 'Onderweg op 100% eigen groen gas' de FNLI-award 2019 gewonnen. Het bedrijf kreeg de prijs voor de prestaties op het gebied van duurzaamheid.

Suiker Unie is met een productie van 25 miljoen m³ per jaar de grootste groen-gasproducent van Nederland. Het heeft inmiddels vijf bulkwagens die volledig rijden op eigen biogas. De CO₂-uitstoot is 90% lager dan van een conventionele Euro 6 dieselmotor- vrachtwagen. Oftewel: 160 ton CO₂ per jaar minder. Ook stoten de bulkwagens 75% tot 90% minder fijnstof en stikstofoxiden uit. De Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie heeft Suiker Unie benoemd tot 'Frontrunner van de levensmiddelenindustrie'.

EIWIT UIT BIETENBLAD

In Dinteloord is in oktober Green Proteïne Demo Plant geopend. Suiker Unie haalt in deze proeffabriek via raffinage eiwit uit bietenblad.

Het planteneiwit is als grondstof voor de voedingsindustrie een alternatief voor dierlijk eiwit. Het kan bijvoorbeeld worden verwerkt in mayonaise. Nu wordt daarvoor eiwit uit eieren gebruikt. Door zijn specifieke eigenschappen is het eiwit ook geschikt als ingrediënt voor producten als ijs, (schuim)gebak, chocolade, dranken, sauzen, desserts en vleesvervangers.

RuBisCo

Eiwit voor humane voeding is een groei-markt. Door de proeffabriek kan Green Proteïne de toepassingsmogelijkheden van het eiwit verder ontwikkelen in samenwerking met potentiële afnemers. Bij voldoende afzetmogelijkheden kan daarna opgeschaald worden. Per hectare kan 20 tot 30 ton bietenblad worden geoogst. Daaruit kan 180 tot 280 kilo eiwit worden geraffineerd. Het eiwit wordt geproduceerd onder de productnaam RuBisCo.

ZEKERHEID GEZOCHT

Campagne 2019 is er niet een vanuit het boekje. Vanaf eind september is er regionaal veel regen gevallen. Soms tot meer dan 400 mm. Het rooiwerk gebeurt soms onder lastige omstandigheden en het kost veel moeite om de bieten netjes aan de hoop te krijgen. De natte herfst heeft ook het suikergehalte geen goed gedaan, vooral op plekken waar de bieten door de droogte afgelopen zomer nog wat hadden in te halen.

De droogte heeft vooral op de lichtere grond geleid tot lagere opbrengsten. Om die reden heeft de agrarische dienst de logistieke planning waar mogelijk aangepast. Door de natte herfst was het niet altijd mogelijk deze planning goed vast te houden. U zult dat misschien zelf ook hebben ervaren. Mede dankzij alle inspanningen van leden, loonwerkers en transportbedrijven is het toch gelukt steeds voldoende bieten bij de fabrieken te krijgen.

Onduidelijk

De natte omstandigheden zorgen ook voor hogere tarragehaltes. Tarragrond die door een, niet erg doordacht, Pfas-besluit van de overheid van de een op de andere dag niet meer via de gebruikelijke afzetkanalen kon worden afgevoerd. Pfas is een verzamelnaam van 4.000 verschillende stoffen. Ze komen voor in water, bodem en lucht. De stoffen worden gebruikt voor de productie van ondermeer pannen met antiaanbaklagen, cosmetica, textiel, kleding en blusschuim. Per 1 december is er een tijdelijk aangepast handelingskader gepubliceerd, waardoor meer ruimte lijkt te komen voor de afvoer van tarragrond. Hoe dit voor de landbouw verder gaat uitwerken, is nog niet helemaal duidelijk.

Tijd geven

Nederland is het afgelopen jaar geconfronteerd met zaken die veel impact hebben op onze sector, maar ook op andere beroepsgroepen. Het politiek gehakketak over dit beleid is zo verhit geworden, dat gezond verstand er vaak niet meer toe doet. We zien dit terug in het stikstof-dossier, maar ook al langer in het beleid rond gewasbescherming. De impact die dat heeft en de snelheid waarmee dit op ons afkomt, geeft een groot gevoel van onzekerheid. Je weet als ondernemer niet waar je morgen weer mee wordt geconfronteerd.

De toekomst vraagt om nieuwe oplossingen en, daar ben ik van overtuigd, de toekomst geeft die ook. Maar dat vraagt om voldoende perspectief op die toekomst en ook de tijd om ons daarop te kunnen voorbereiden. Als boeren willen we graag, maar het moet je wel mogelijk worden gemaakt.

Aviko

Een paar weken geleden is de eerste paal geslagen voor een nieuwe Aviko-fabriek in België. Toegerust met de nieuwste productietechniek voor de verwerking van aardappelproducten, wat Aviko ondersteunt in haar winstgevende groei. Vanaf half januari gebeurt dit onder de nieuwe CEO Chris Deen. Chris heeft een goede staat van dienst opgebouwd bij verschillende voedingsbedrijven en heeft de opdracht samen met het Aviko-management de groeistrategie succesvol uit te bouwen. Graag wil ik Ton Christiaanse bedanken voor zijn belangrijke bijdrage de afgelopen twaalf maanden als interim-CEO.

Vooruit kijken

We naderen al weer het einde van 2019. Er is het afgelopen jaar veel op de landbouwsector afgekomen wat veel onvrede heeft gebracht. Toch hoop ik dat 2020 weer wat meer lichtpuntjes mag geven. De suikermarkt zit gelukkig weer in een stijgende lijn. Dit zal voor de bietenprijs van dit jaar nog niet veel helpen, maar voor het nieuwe groeiseizoen weer wat meer perspectief bieden. Ik wens U alvast een fijne jaarwisseling toe en een gezond 2020.

Dirk de Lugt
Voorzitter

COSUN ZET MAXIMAAL IN OP PLANTAARDIG

Op de komende kringvergaderingen worden de leden onder andere bijgepraat over de nieuwe visie van Cosun. In deze toekomstvisie staat in welke richting het concern zich verder wil ontwikkelen. “Het doel van de visie is continuïteit, richtinggevend, meer winst en een betere bietenprijs”, aldus Albert Markusse, voorzitter van de concerndirectie.

De nieuwe visie is tot stand gekomen na een traject met telers, kringvoorzitters, jongeren, de raad van beheer, de raad van toezicht en managers en medewerkers van de bedrijven. Het zet op een rij wat Cosun voor zichzelf als een maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid ziet, wat de Cosun-bedrijven onderling bindt en in welke richtingen het concern nieuwe afzetmarkten denkt te kunnen ontwikkelen.

Het is voor de komende jaren een richting voor het concern, waardoor iedereen weet waar hij/zij aan toe is, welke kant het uit moet, wat hem/haar te doen staat en te verwachten heeft. De nieuwe visie gaat over wat Cosun is, wil zijn en wil doen. Dat raakt de medewerkers van de bedrijven, de telers, afnemers en de samenleving als geheel. Het is een kompas voor de toekomst. En zeker niet vrijblij-

vend, verzekert Markusse. Voor de vijf dochterbedrijven zitten er inspanningsverplichtingen aan vast en prestatiedoelen die gehaald moeten worden. De toekomstvisie gaat in feite over de productieketen als geheel. Dus ook telers krijgen er op enigerlei wijze mee te maken.

Verbindend element

Wat de Cosun-bedrijven verbindt, is dat ze allemaal werken met de plant als grondstof: de suikerbiet voor Suiker Unie, de aardappel voor Aviko, de cichorei voor Sensus, groente en fruit voor SVZ en de reststromen van de verwerking voor Duynie. Cosun heeft daarmee sterke troeven in handen, stelt Markusse. “Iedereen wil goed eten en een prettig leven en iedereen wil dat zijn kinderen gezond zijn en het goed hebben. Planten bieden oplossingen voor tal van maatschappelijke behoeften. Je kunt ze eten, je kunt

er non-food producten van maken en energie van produceren.”

Cosun produceert inmiddels al een hele reeks van eindproducten en daarvan afgeleide producten voor allerlei toepassingen en doeleinden. Maar dat kan nog veel meer. De basis daarvoor is er. Markusse: “We hebben een krachtige akkerbouwketen. Als keten hebben we ongelooflijk veel specialistische kennis in huis. Met veel technologische mogelijkheden en innovatiekracht. En goede telers, goede grond en goede medewerkers. Planten zijn onze toekomst. We willen verder die plantaardige toekomst in.”

Perspectiefrijke markten

Plantaardige toepassingen hebben de toekomst. ‘Plants powering people’, heet dat in de vertaling van de visie.

“De tijdgeest zit mee”, stelt Markusse. De trend is: plantaardig, gezond, duurzaam.

Biobased. Minder petrochemie, meer natuurlijk. Cosun met al zijn bedrijven, bedrijvigheid en activiteiten heeft een scala aan mogelijkheden in huis om in te springen op de plantaardige wensen en behoeften van markt en samenleving, zegt Markusse. Dan gaat het niet alleen om voedsel, zoals de aardappelproducten van Aviko, en om voedingsingrediënten, zoals suiker, inuline of de fruitconcentraten van SVZ, maar ook bijvoorbeeld om 'kringloopproducten' als diervoeding, petfood, Betacal en digestaat. En ook gaat het om de zogeheten 'groene oplossingen', zoals bioplastics, die een plantaardig alternatief zijn voor producten uit de petrochemische industrie en om plantaardige grondstoffen voor de chemische industrie zelf. Maar ook om groene energie (biogas, bio-ethanol). Het zijn terreinen, waar Cosun in de afgelopen decennia al flink zijn vleugels over uit heeft geslagen. Het zijn ook onderwerpen waar een lange adem voor nodig is en die ook in de vorige toekomstvisie (de tussenbalans van tien jaar geleden) al de aandacht hadden. En die in uitvoering zijn genomen. De nieuwe visie is een bijstelling hierop. Nieuwe stappen blijven nodig. Bijvoorbeeld investeringen in specifieke productiecapaciteit.

De markt is dynamisch. Maatschappelijke eisen veranderen. Bovendien: Planten zijn een onuitputtelijke grondstoffenbron. Voortschrijdend wetenschappelijk inzicht zorgt voor nieuwe toepassingsmogelijkheden en marktkansen. Markusse: "De markt voor plantaardige eiwitten groeit hard. Die voor groene grondstoffen wordt steeds groter en dominanter. Dat zijn kansen waar we op moeten inspelen. Investeren in innovatie. Anders kom je niet vooruit. We zullen moeten innoveren in fabrieken, productieprocessen en nieuwe producten, zoals in de winning van eiwit uit bietenblad. Maar dat alles moet wel in een verdienmodel terug te zien zijn. Het moet leiden tot een fatsoenlijk rendement en een fatsoenlijke bietenprijs."

Volhoudbare landbouw

"De nieuwe visie gaat feitelijk over de hele keten", zegt Markusse. "Het heeft consequenties voor de dochterbedrijven én de telers." In de kern draait het om 'volhoudbare landbouw'. "We willen samen met de telers werken aan die volhoudbare landbouw. Dan gaat het om zaken als bodemgezondheid, carbon footprint, plantgezondheid en resistentere rassen, maar ook bijvoorbeeld om zoets als robotisering. Die verandering moet stap voor stap gebeuren, haalbaar zijn en met een visie. Je moet dat als sector doen. Samen met de Brancheorganisatie Akkerbouw", benadrukt Markusse. "We zullen bijvoorbeeld ook toe moeten werken naar vermindering van gewasbeschermingsmiddelen. Proactief en op basis van de praktijk. Dus niet zoals met de neonics is gedaan. We worden nu steeds 'overvallen' door nieuwe regels zonder dat daar goede en vooral rendabele oplossingen tegenover staan. Dit leidt tot frustratie en machteloosheid bij telers. Daarom moeten we samen de regie pakken en werken aan innovaties en nieuwe werkwijzen, waarmee we rendabel kunnen blijven telen. Het gaat om samen een stap verder komen."

Maatschappelijk rol claimen

De wereld waarin de Cosun-bedrijven hun weg moeten zien te vinden, is complex. De wereld ('de markt') is heel dynamisch en wordt goeddeels gevormd (en bepaald) door snel veranderende voedingsgewoonten, veeleisende consumenten en afnemers met specifieke productwensen, verontruste en kritische burgers met klimaat-, natuur- en milieuzorgen en -wensen en bijbehorend activisme. "Medewerkers van onze bedrijven voelen zich daardoor net als de boeren onder druk gezet. We moeten meer onze rol claimen in de maatschappij. Zeg maar: het verhaal van wie we zijn en wat we doen", aldus Markusse. Cosun is daarin te bescheiden, vindt hij. "We moeten meer over onszelf

communiceren. Trots zijn op onze activiteiten en dat uitdragen. Proactief zeggen wat je precies doet en wilt." Kortom: Meer gezicht laten zien zonder op-de-borstklopperig te worden. De nieuwe visie is daarom ook een boodschap aan de buitenwereld, benadrukt hij. "We hebben een positieve, betekenisvolle boodschap te vertellen. Onze keten doet het heel goed. We hebben de CO₂-uitstoot per ton suiker sinds 1990 bijvoorbeeld al met 50% verminderd. Daar moeten we trots op zijn. De suikerketen als geheel heeft een van de beste carbon footprints ter wereld. Maar ook daar moeten we aan blijven werken. Ook wij hebben inspanningsverplichtingen in verband met het klimaatakkoord van Parijs."

Albert Markusse: "Inzetten op innovatie"

Markusse tot slot: "De nieuwe visie is een richting die leidend wordt voor de komende vijf tot tien jaar. Het doel is een betere continuïteit, meer winst en een betere bietenprijs. Daar doen we het voor. En het levert een bedrijf op waar klanten graag zaken mee willen doen, medewerkers graag werken en telers met trots voor willen telen."

Ton Schönwetter

LEDENRAAD BESPREEKT TOEKOMSTVISIE

De ledenraad van 4 december in Nijkerk bestond uit twee gedeelten: Een formeel ochtendprogramma met bestuurlijke en coöperatieve zaken op de agenda en in de middag een interactieve sessie over de nieuwe toekomstvisie van Cosun.

De raad van beheer heeft de ledenraad geïnformeerd dat is besloten geen ontheffing meer te verlenen voor bieten-zaadbestellingen buiten de coöperatie om. Uitgezonderd zijn de zaadbestellingen door zaadfirma's, proefboerderijen en onderzoeksorganisaties, die zaad gebruiken voor onderzoek. De ledenraad heeft ingestemd met dit besluit van de raad van beheer.

Arbitrage

Vervolgens is de arbitrageprocedure en de samentelling van de arbitragecommissie besproken. Cosun heeft sinds 2006 een arbitrageprocedure op basis van het Arbitragereglement van het Instituut voor Agrarisch Recht. Als een geschil tussen een lid en de raad van beheer niet tot een oplossing leidt, wordt het geschil beslecht overeenkomstig dit arbitragereglement.

De ledenraad van Cosun dient vierjaarlijks een lijst met arbiters vast te stellen. Van de huidige lijst hebben de heren M.J. Breure, U. Hiddema en C. van Hilten te kennen gegeven af te zien van een nieuwe termijn. Deze leden zijn bedankt voor hun beschikbaarheid in de afgelopen vier jaar. In hun plaats zijn de heren D.J. Beuling (1e Exloërmond), A.C.J.M. van Vught (Rijkevoort) en J.M. Klompe (Wolphaartsdijk) gevraagd als arbitrage deskundige. De ledenraad heeft ingestemd met de nieuwe lijst van arbiters. Overigens is er tot op heden sinds de instelling van de procedure geen enkele arbitragezaak geweest tussen leden en de coöperatie.

Ontwikkelingen

Albert Markusse, CEO van Cosun, ging in op de resultaatontwikkeling en de stand van zaken bij de Cosun bedrijven. Suiker Unie is in 2019 in staat om de resultaten

aanzienlijk te verbeteren door verbetering van de suikerprijzen. Aviko presteert ook beter door goede contractposities, zowel bij het fritesbedrijf, als bij het vlokken- en granulaatbedrijf. Duynie presteert goed en heeft een mooi ambitieus plan voor de toekomst. Sensus herstelt van de terugval in 2018, met het vertrouwen dat het herstel zich doorzet in de komende jaren. SVZ blijft zorgelijk, maar hopelijk verbetert de situatie vanaf 2020. Cosun Innovation staat aan de vooravond van een doorbraak in lopende projecten en de start van veelbelovende nieuwe projecten.

De suikermarkt

Paul Mesters, directeur van Suiker Unie, gaf een toelichting op de suikermarktsituatie. Die lijkt zich op de korte termijn te herstellen, ondermeer door minder aanbod als gevolg van tegenvallende oogsten 2019/20 in Azië, Europa, Brazilië en de VS. De verwachting is wel dat in 2020/21 de productie onder aanvoering van India weer zal stijgen.

Suiker Unie heeft met een toewijzing van 105% voor teeltjaar 2020 niet de intentie haar markt verder uit te breiden, benadrukt Mesters. Suiker Unie wil alleen riet-suiker vervangen door bietsuiker met het oog op een verdere optimalisering van de productie. De suikermarkt trekt aan en de verwachting is dat de prijzen komend en volgend jaar boven de 400 euro per

ton uitkomen. In verkoopjaar 2021 kan dit leiden tot een hogere bijdrage uit de ledentoeslag per ton bieten.

Ledenfinanciering

Hans Schuil, CFO van Cosun, heeft toegelicht dat de ledenfinanciering voldoet aan de voorwaarden van de Wet op het Financieel Toezicht (Wft). De ledenfinanciering is een waardevol instrument, zowel voor het lid als voor de coöperatie. Het vormt een goede aanvulling op het palet aan financieringsmogelijkheden dat Cosun heeft. De intentie is de mogelijkheden voor de inleg verder te verruimen. Cosun zal de uitvoering jaarlijks toetsen aan het reglement en de eisen van de Wft.

Toekomstvisie

In de middagsessie hebben Dirk de Lugt, voorzitter van de raad van beheer, en Albert Markusse, voorzitter van de con-
cerndirectie, de nieuwe toekomstvisie van

Cosun gepresenteerd. De visie is eerder inhoudelijk besproken met de leden van de raad van beheer en de raad van toezicht. Elders in dit magazine wordt de toekomstvisie toegelicht.

Onder leiding van een 'magiër' is de ledenraad intensief en interactief aan de slag gegaan met de nieuwe visie. De ledenraad sprak zich daarin uit over de aandachtspunten in de nieuwe visie, de rol van de coöperatie, maar ook over de eigen rol van de ledenraad en de wens of misschien wel de noodzaak voor meer samenwerking tussen telers. Cosun heeft met de nieuwe visie een mooie toekomstperspectief.

Maarten Boudesteijn

VERKIEZINGEN RAAD VAN TOEZICHT

In de vacatures voor de raad van toezicht zijn benoemd de heren P.J. (Pieter) van Maldegem uit Vierhuizen en T.P. Koekkoek (Theo) uit Almkerk.

In de jaarvergadering van 2020 is Jacob Bartelds (voorzitter van de raad van toezicht) statutair aftredend. Statutair aftredend en herkiesbaar in 2020 zijn Johan van Driel (vice-voorzitter) en Wim Blijdorp (secretaris). Wim Blijdorp stelt zich echter niet herkiesbaar, omdat hij zich terugtrekt uit zijn akkerbouwbedrijf. Dit zou in 2020 in de raad van toezicht leiden tot minimaal twee vacatures. De raad heeft daarom begin dit jaar besloten beide vacatures in te vullen in 2019.

Nieuwe leden Theo Koekkoek (l) en Pieter van Maldegem

Kringvoorzitter Henny Roelofsens (l) bedankte Wim Blijdorp namens de ledenraad

Wim Blijdorp

Om een geleidelijke overgang in de samenstelling van de raad mogelijk te maken is Wim Blijdorp teruggetreden tijdens de ledenraadvergadering van december. Hij maakte vanaf 2012 deel uit van de raad. Van 1987 tot 2002 was hij lid van de ledenraad. Van 1998 tot 2002 was hij kringvoorzitter van de toenmalige kring Kop van Noord-Holland. Tijdens de vergadering werd Wim bedankt voor zijn inzet voor Cosun.

GEBRUIK RESISTENTIEAANBEVELING

Een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle bietenteelt in 2020 is de juiste resistentiekeuze. Als hulpmiddel om de juiste resistentiekeuze te kunnen maken geeft Suiker Unie voor elk perceel bij de bestelopties een specifieke resistentieaanbeveling.

Nagenoeg alle telers bestellen het bietenzaad via het ledenportaal van Cosun. Het werkt als volgt. Na het aanklikken van het perceel of de percelen waarvoor bietenzaad wordt besteld, worden de specifieke gegevens opgehaald die bepalend zijn voor het advies. Dit zijn onder andere de vruchtwisseling in het bouwplan, de grondsoort en de waarnemingen uit eerdere jaren in Unitip en van de

agrarische dienst. Detailinformatie over deze gegevens is in te zien via de knop 'Perceelinformatie' in het bestelscherm (zie afbeelding).

Voor 'Huiskavel 1', het perceel in dit voorbeeld wordt allereerst de gewasrotatie weergegeven. Omdat er in dit voorbeeld maar beperkt waardplanten voor bietencysteaaltjes of rhizoctonia zijn geteeld en in eerdere teelten geen aantasting door bietencysteaaltjes of rhizoctonia is waargenomen, wordt deze resistentie voor dit perceel niet aanbevolen. Het perceel ligt in het risicogebied voor doorbraak rhizomanie waardoor deze resistentie wordt aanbevolen. Ook wordt op basis van grondsoort en voorvruchten bepaald of het gebruik van de insecticide Force gewenst is. Bij dit voorbeeldperceel wordt aanbevolen een ras te kiezen met enkel aanvullende rhizomanieresistentie en het gebruik van Force. De betreffende rassen die hieraan voldoen, worden getoond in de lijst 'Aanbevolen rassen'. Als

er toch een voorkeur is voor een ras met een andere resistentie kan via 'Toon alle rassen' een selectie worden gemaakt uit de volledige lijst.

Adviesbasis up-to-date

Elk jaar worden vóór de nieuwe bestelperiode de nieuwe waarnemingen uit Unitip voor de resistentieaanbeveling toegevoegd. Dat gebeurt ook met informatie over de geleverde bieten die bepalend is voor de resistentieaanbeveling. Zo wordt het gebied waar aanvullende rhizomanieresistentie wordt aanbevolen, telkens uitgebreid met nieuwe gevallen van aantasting.

Bij een nieuwe bietenzaadbestelling krijgen percelen in de nabijheid van de geconstateerde aantasting de aanbeveling een ras te kiezen met aanvullende resistentie tegen rhizomanie. Zo kan opbrengstschade worden voorkomen.

Arjen Buijze

Perceel Details	
Gewas 2019	Tulp
Gewas 2018	Wintertarwe
Gewas 2017	Consumptieaardappelen
Gewas 2016	Wintertarwe
Gewas 2015	Winterpeen
Gewas 2014	Zaaiuien
Gewas 2013	Wintertarwe
Gewas 2012	Aardappelen
Gewas 2011	Groenten open grond
Gewas 2010	Zaaiuien
Gewas 2009	Wintertarwe
Grondsoort	Zavelgrond
Waarneming Bietencysteaaltjes	Nee
Waarneming Rhizoctonia	Nee
Waarneming doorbraak Rhizomanie	Nee
Risicogebied doorbraak Rhizomanie	Ja
Force aanbevolen	Ja

Door op de omcirkelde i-knop te klikken zijn de perceelgegevens in te zien waarop het advies gebaseerd is

BESCHIKBAARHEID RASSEN

Het bietenzaad kan besteld worden tot en met vrijdag 3 januari. Dit jaar is een groot aantal rassen beperkt beschikbaar, waardoor de kans groot is, dat rassen snel uitverkocht zijn. In het ledenportaal is de actuele beschikbaarheid zichtbaar. De daar als uitverkocht aangegeven rassen zijn niet meer te bestellen. Om verzekerd te zijn van het gewenste ras is het daarom verstandig de bestelling vlot na opening van de bietenzaadbestelling te plaatsen.

VERBETERING RENDEMENT IN 2020

Suiker Unie verwacht voor komend jaar een verbetering van het bedrijfsresultaat. De afzet blijft stabiel, maar de toewijzing voor 2020 is 5% hoger dan in 2019, omdat minder ruwe rietsuiker wordt verwerkt. Het bietenareaal groeit daardoor tot 85.000 hectare.

Campagne 2019 is inmiddels flink gevorderd. De agrarische dienst schat de eindopbrengst op gemiddeld 83,3 ton bieten per hectare en een totaal van 6,8 miljoen ton. Zo'n 5,3 miljoen ton is nu verwerkt, zodat we nog 1,5 miljoen ton te gaan hebben. De verwachting is dat de campagne rond 14 januari kan worden afgerond.

Suiker en tarra

Aanvankelijk was het erg droog, waardoor telers op de lichte grond weinig animo hadden om te leveren. Later speelde ons juist de overvloedige neerslag parten, die de oogstwerkzaamheden belemmerden. Door de weersomstandigheden is het niet verrassend dat het suikergehalte relatief laag en de tarra relatief hoog is. De verwachte eindresultaten zijn: gemiddeld 16,4% suiker en 12% tarra.

Betere vooruitzichten

Het lijkt er op dat Suiker Unie in 2020 een beter jaar tegemoet gaat dan 2019. De suikerprijzen in Europa hebben zich voor de contracten in 2020 enigszins hersteld. Een verder herstel wordt verwacht in 2021, het jaar waarin het merendeel van de suiker uit campagne 2020 wordt afgezet. Het verwachte herstel is gebaseerd op een blijvend krap aanbod in de Europese markt doordat het totale areaal niet uitbreidt en er in diverse landen in

totaal negen fabrieken zijn gesloten. De voorraden zullen krap blijven, wat de prijsvorming ondersteunt.

De prijzen op de wereldmarkt laten nog geen wijziging in de aanbodsituatie zien. De verwachting is dat de prijzen zullen stijgen omdat veel suikerriet wordt verwerkt tot ethanol en grote exporteurs minder suiker exporteren. Ook de termijnmarkten in Londen en New York wijzen voor de 2022-contracten op betere prijzen.

Lichte groei areaal

Suiker Unie streeft naar stabiliteit. Het afgelopen jaar is daartoe ook ruwe rietsuiker geraffineerd. Er zijn geen plannen dit ook komend jaar te doen. Daarom is er ruimte om het bietenareaal iets te laten groeien.

We willen blijven werken aan een lage kostprijs. Die wordt het best bereikt als de fabrieken vol zitten. Om dit te bereiken zijn 7,25 miljoen ton bieten nodig. Een volume dat bij een gemiddelde opbrengst kan worden bereikt met een areaal van 85.000 hectare, 5% meer dan het areaal in 2019. Alle telers hebben voor 2020 een toewijzing ontvangen op basis van een toewijzingspercentage van 105%. Het streefareaal voor 2020 is iets kleiner dan in 2017 en 2018.

Gert Sikken

DE FAMILIE ONNES TEELT NATUURINCLUSIEF

Op het bedrijf van Cors Onnes en zijn zoon Leendert Jan, portefeuillehouder akkerbouw in het NAK-bestuur, heeft de natuur een bijzonder plekje. De familie boert in het Oldambt natuurinclusief. Van de 120 hectare is meer dan 10% in gebruik voor natuurdoeleinden.

Het bedrijf was een van de eerste waar een nest van de zeldzame grauwe kiekendief werd gespot, een roofvogel met een voorliefde voor graanvelden, die op de grond broedt. Cors, lid van de Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen (ANOG), houdt er sindsdien warme contacten op na met natuurbeschermingsorganisaties als Grauwe Kiekendief, Kenniscentrum Akkervogels en de Vogelbescherming. Zo werkte hij ondermeer mee aan een proef om de veldleeuwerikenpopulatie te vergroten door tijdens het zaaien af en toe de zaaimachine omhoog te trekken, want de veldleeuwerik nestelt graag bij een open plek op de akker. Het bleek geen toegevoegde waarde te hebben, "omdat ze in de akkerranden wilden nestelen".

Mengsels

Het areaal natuurperceel op het Finsterwolder bedrijf is aanzienlijk en gevarieerd: 10,5 hectare akkerranden, 4 hectare vogelakker en 30 are wintervoedselveldje. Allemaal prima kleigrond, waar je ook

een mooi gewas op zou kunnen telen, maar waar nu de natuur de volle ruimte krijgt. De natuurvelden zijn ingezaaid met verschillende zaadmengsels, afhankelijk van het doel. Zo bevat het wintervoedselveldje, bestemd voor overwinterende akkervogels, naar verhouding veel graan. Zelf heeft Cors er nog wat zonnebloemenzaad doorheen gemengd. "Op de zonnebloemen landen dan roofvogels op, zoals een ruigpootbuizerd. Maar eigenlijk ben ik geen echte vogelkenner", bekent Cors. "Ik heb moeite op elkaar lijkende soorten te herkennen. Maar ik kan er wel heel erg van genieten." Het wintervoedselveldje ligt naast de boerderij. Een eerdere proef met zo'n veldje in de polder, dichtbij een kwelder werd geen succes. "Dat werd door de ganzen platgewalst."

Veronkruiding

De akkerranden hebben weer een andere plantensamenstelling. Die bieden schuilplaats en nestplek. Het is aantrekkelijk territorium voor vogels en insecten, maar ook voor bijvoorbeeld slakken en muizen. Die overlast valt mee, zegt Cors. "Na het

zaaien strooien we weleens slakkenkorrels langs de randen. Maar in droge jaren heb je er geen last van. En voor muizen heb je de roofvogels", vertelt hij.

Om de drie jaar worden de veelal kruidenrijke randen op een andere plek aangelegd om veronkruiding te voorkomen. "Vooral kweekgras en distels moet je goed in de hand houden", aldus Cors. De distels mag hij pleksgewijs bestrijden. "Als dat niet zou mogen, heb ik een heel groot probleem." Een probleem is in ieder geval niet de vergoeding voor het natuurproductiewerk. Die is volgens Onnes naar behoren. "Het hoeft niet helemaal hetzelfde te zijn als van een landbouwgewas, want je hebt er ook minder kosten en minder werk aan", vindt Leendert Jan. "Met zo'n natuurstrook kun je bovendien van een gerend perceel een mooi rechthoekig stuk maken. Dat heeft ook een zekere waarde. En het heeft waarde, omdat je er zelf van geniet."

Niet-kerende grondbewerking

Cors en Leendert Jan doen aan niet-kerende grondbewerking. "Dit jaar nog niet waar volgend jaar de bieten komen",

vertelt Cors. "Dat waren we wel van plan, maar eind oktober hebben we de groenbemester toch maar ondergeploegd, omdat het te nat was. Je neemt dus wat risico, ook omdat je onder nattere omstandigheden wintertarwe moet zaaien. Het ene jaar pakt het goed uit, het andere niet. Maar tot nog toe hebben we er geen spijt van dat we het zo doen."

Leendert Jan: "Wij kijken liever naar de langere termijn. Ik wil hier zeker dertig, veertig jaar door. Daarvoor moet de bodemkwaliteit op zijn minst hetzelfde zijn, maar liefst beter." Cors: "Zoals we in het verleden bezig zijn geweest, ging ten koste van het bodemleven en de verkrui-melbaarheid. Het is slecht voor de grond. Met niet-kerende grondbewerking hou je de bovenlaag beter in conditie." Er is wel meer kans op problemen met duist, is Cors' ervaring. "Om het onkruid de baas te blijven is glyfosaat onontbeerlijk." Behalve voor noodgevallen, blijft de ploeg in ieder geval ook nodig voor de natuur-stroken en in de luzerneteelt. Op niet geploegd land zorgde die teelt voor veel opslagproblemen in de tarwe. Onnes heeft een onland-ploeg met kunststof risters. Daaraan plakt de klei minder. Cors: "Klei aan de risters kost veel extra trekkracht. De risters slijten nu weliswaar ietsjes sneller, maar dat is te verwaarlozen. We ploegen ook minder."

'Geen spijt van niet-kerende grondbewerking'

Cors Onnes op zijn wintervoedselveldje

Geitenmest en riet

Bemesten doet Onnes met geitenmest. Ook de kippenmest uit de twee verhuurde stallen met vleeskippen was eventueel beschikbaar, maar geitenmest past beter, vindt Cors. "In slachtkuikenmest zit veel stikstof. We bemesten in augustus. Als het gewas de stikstof nodig heeft, is die al voor een groot deel verdwenen. Dat heeft dus geen zin." Cors gebruikt de geitenmest vooral om de bodemstructuur te verbeteren. Ook gebruikt hij daarvoor aangespoeld riet van het waterschap. Dat composteert hij, voordat hij het uitrijdt. Cors: "Het waterschap mag het riet als natuurproduct afvoeren, omdat ons bedrijf valt binnen de afstandsnorm die daarvoor geldt. En doordat we het zelf composteren hoeven we het niet op te voeren in de mestboekhouding. Een klein nadeel is dat we er regelmatig plastic tussenuit moeten vissen, dat meegekomen is." Onnes heeft onlangs voor de verspreiding een meststrooier aangeschaft. Ook gebruikt hij vloeibare meststoffen. "Die kun je heel nauwkeurig toepassen." Verder gebruikt hij ook wat Betacal voor structuurverbetering.

Bodem

Op de Oldambtster klei moeten de bieten al heel vroeg in de campagne de grond

uit om problemen voor te zijn. "De grond wordt heel kleverig als het regent. Als dat gebeurt, moet je heel erg veel geduld hebben", zegt Cors. "We willen daarom altijd liefst zo vroeg mogelijk rooien. Wij zijn premierooiers", vult zijn zoon aan. Dit jaar waren ze er op 17 en 18 september uit. Net voor de regen. De oogst (19 hectare) viel niet tegen: 76,7 ton per hectare met 17,41% suiker en een winbaarheid van 90,2.

De bieten waren dit jaar wel opvallend ongelijkmatig: veel grotere en kleinere door elkaar. Cors: "Door de insectenvraat zaten er dit jaar veel gaten in de rijen, waardoor ze ongelijkmatiger groeiden. Met neonicotinoiden gecoat zaad was de opbrengst hoger geweest, maar we zijn tevreden." Cors heeft dit jaar noodgedwongen twee keer moeten spuiten tegen aardvlooien en bietenkevers. Het was de eerste bestrijding in vijf jaar. "Jammer, want je spuit daarmee ook sluipwespen en lieveheersbeestjes dood."

Cors: "Bieten zijn voor ons het allerbeste vruchtwisselingsgewas. Ze hebben het koolzaad goeddeels verdrongen. We telen het alleen nog op een perceel, waar we de bieten niet aan de weg kunnen leggen."

Ton Schönwetter

VOOR IEDER PERCEEL EEN WELOVERWOGEN RASKEUZE NODIG

Opbrengstderving door cercospora komt op veel percelen voor. In de nieuwe rassenlijst is nu voor ieder ras informatie opgenomen over bladgezondheid ten aanzien van cercospora.

De nieuwe Aanbevelende Rassenlijst en Brochure Suikerbietenzaad 2020 zijn onlangs gepubliceerd. Hierin zijn maar liefst 9 nieuwe suikerbietrassen opgenomen. Daarnaast is voor het eerst ook rasinformatie opgenomen over de bladgezondheid ten aanzien van cercospora. Voor een geslaagde bietenteelt is het belangrijk om per perceel de benodigde resistentie(s) en gevoeligheid na te gaan en daar de raskeuze in eerste instantie op te baseren.

Voor het realiseren van een goed rendement van de bietenteelt is het belangrijk om opbrengstderving als gevolg van aantasting door bietencysteaaltjes, rhizoctonia en rhizomanie te voorkomen. Indien deze ziekten of plagen op het perceel kunnen voorkomen dan is het cruciaal om een ras met de juiste resistentie(s) te kiezen.

Hulp bij resistentiekeuze

De Brochure Suikerbietenzaad bevat uitgebreide informatie over het beschikbare rassenassortiment. Om telers te helpen bij het maken van de juiste raskeuze wordt sinds vorig jaar bij de digitale zaadbestelling via het ledenportaal van Cosun een aanbeveling gegeven voor de benodigde resistentie(s). Deze aanbeveling wordt gedaan op basis van gegevens die over het

perceel bekend zijn. Telers krijgen dan in eerste instantie de rassen met de aanbevolen resistentie(s) te zien. Het blijft echter mogelijk om, indien gewenst, de aanbeveling niet op te volgen en een keuze te maken uit het volledige rassenassortiment. Kies binnen de juiste resistentiecategorie voor een ras met een hoge financiële opbrengst, wat meestal een goede indicatie van het opbrengstpotentieel geeft.

Nieuwe rassen in elke resistentiecategorie

Bij de geringste aanwezigheid van bietencysteaaltjes is de keuze voor een bietencysteaaltjesresistent ras al gerechtvaardigd. Maroon is het nieuw opgenomen ras in deze categorie. Alleen als bekend is dat er geen bietencysteaaltjes op het perceel voorkomen dan kan men een standaard rhizomanieras kiezen en daarmee ook op de zaadkosten besparen. In de categorie van standaardrassen zijn maar liefst zes nieuwe rassen opgenomen: BTS 2165 N, BTS 2510 N, Queena KWS, BTS 1195, Balder en BTS 1375. Bij maïs, bolgewassen of groenten in de rotatie met bieten

Op percelen waar veel blinkers voorkomen wordt de standaard rhizomanieresistentie doorbroken door varianten van het rhizomanievirus. Indien dit op het perceel of in de nabije omgeving voorkomt, wordt het aanbevolen om een ras met aanvullende rhizomanieresistentie te kiezen.

of bij het voorkomen van rhizoctonia in de regio wordt het sterk aanbevolen om een rhizoctoniaresistent ras te kiezen. Nieuw in deze categorie is het ras Annemonika KWS. Als tevens bietencysteaaltjes voorkomen is het advies om te kiezen voor een rhizoctoniaresistent ras met tevens resistentie tegen bietencysteaaltjes. Aan deze categorie is het nieuwe ras Edonia KWS toegevoegd. Van de nieuwe rassen hebben BTS 2165 N, BTS 2510 N, BTS 1375 en Edonia KWS tevens aanvullende rhizomanieresistentie. Hiernaast is van enkele rassen die pas twee jaar zijn onderzocht beperkt zaad te bestellen.

Vooraf bij droogte wordt de aantasting door bietencysteaaltjes snel zichtbaar. Kies bij aanwezigheid van bietencysteaaltjes voor een partieel resistent ras.

Inzet van een ras met rhizoctoniaresistentie is een belangrijk uitgangspunt om wortelrot te vermijden op percelen waar rhizoctonia kan voorkomen

Bladgezondheid

De afgelopen twee jaar zijn speciale rasenproefvelden aangelegd voor onderzoek naar bladgezondheid van rassen. Omdat 2018 en 2019 relatief droge en

warme zomers kenden ontstond vooral aantasting door cercospora en weinig tot niet door stemphylium. Daarom konden alleen voor bladgezondheid ten aanzien van cercospora betrouwbare onderzoeksresultaten worden verzameld. Hiervoor is op de rassenlijst een extra kolom toegevoegd met per ras de aanduiding hoog, midden of laag. Houd er rekening mee dat, hoewel er rasverschillen zijn in bladgezondheid, alle rassen aangetast kunnen worden door bladschimmels en dat aandacht hiervoor tijdens het groeiseizoen onverminderd nodig blijft.

Vergelingsziekte

Kweekbedrijven zijn volop bezig met de ontwikkeling van rassen met resistentie tegen vergelingsziekte. Lastig hierbij is dat er drie verschillende vergelingsvirussen zijn waartegen resistentie benodigd is. Het duurt naar verwachting nog enkele jaren voordat dergelijke rassen voor de praktijk beschikbaar zullen zijn en mogelijk bieden die dan geen volledige oplossing tegen alle vergelingsvirussen.

Martijn Leijdekkers

FUNGICIDEN IN HET PILLENZAAD

Naast Tachigaren (hymexazool) met werking tegen aphanomyces en pythium, is komend teeltseizoen ook Vibrance SB in het pillenzaad toegelaten. Dit middel bevat drie fungiciden: sedaxane, fludioxonil en metalaxyl-m en heeft een goede werking tegen rhizoctonia, pythium en pleospora (phoma). Voor de teelt van suikerbieten op percelen met rhizoctonia is dit middel dus een aanvulling in de bescherming van de kiemplant. In de eerste periode tussen opkomst en het zes- tot achtbladstadium werkt de rhizoctoniaresistentie namelijk nog niet. Daarom wordt al het zaad van rhizoctoniaresistente rassen (en dus ook de drievoudig resistente rassen) aangeboden met Vibrance SB. Op percelen waar andere rassen gekozen kunnen worden, is het gebruik van Vibrance SB optioneel. Dit zullen met name de lichte gronden in het Noordoosten en de kleihoudende gronden zijn. Op deze percelen kan men overwegen of extra bescherming tegen rhizoctonia, pythium en pleospora (phoma) nodig is. Door herregistratie van een van de actieve stoffen van Vibrance SB in de Europese Unie is het nog onduidelijk of zaad behandeld met Vibrance SB kan worden bewaard voor gebruik in het seizoen van 2021.

Bram Hanse

TERUGBLIK OP HET EERSTE JAAR ZONDER NEONICOTINOÏDEN IN BIETENZAAD

Met het oog op de zaadbestelling voor 2020 is het goed om eens terug te kijken op teeltseizoen 2019: het eerste jaar zonder neonicotinoïden in het bietenzaad. Het is helaas werkelijkheid geworden dat insectenbeheersing weer veel aandacht vraagt van bietentelers. In dit artikel kijken we enerzijds terug en kijken we anderzijds vooruit naar 2020.

In het voorjaar van 2019 hebben we duidelijk meer plantwegval gezien door bodeminsecten, zoals ondergrondse springstaarten en bietenkevers, en later in het jaar meer vergelingsziekte dan voorheen. Plantwegval, als gevolg van bodeminsecten, heeft niet zozeer geleid tot een groter aantal percelen dat overgezaaid moest worden ten opzichte van eerdere jaren, maar wel tot een groter aantal percelen met een dunnere plantstand.

Plantwegval door bietenkevers en springstaarten

Met het oog op 2020 adviseren wij om op percelen met klei te kiezen voor een zaadbehandeling met Force (tefluthrin). Force is een pyrethroïde. Dit middel wordt niet door de plant opgenomen, maar doodt de insecten die in de buurt komen van het zaad. Daarom is het advies om niet te diep

te zaaien. Bij diepe zaai duurt het niet alleen langer voordat de kiemplant bovenstaat, waardoor insecten langer de kans krijgen om toe te slaan. Maar kan ook de werking van Force net onder het grondoppervlak tegenvallen, omdat daar te weinig actieve stof is. Ook Vydate 10G heeft een werking op insecten. De werking van Force op bietenkevers en springstaarten is echter beter dan van Vydate 10G. Met name op percelen met een zware druk is het advies om te kiezen voor Force in plaats van Vydate 10G.

Voorkom losse grond en bepaalde voorvruchten

In 2019 hebben we regelmatig gezien dat schade door insecten juist op het grensvlak tussen bodem en lucht werd gedaan. Van bodeminsecten, maar vooral van springstaarten is het bekend dat ze meer schade

In de roodgekleurde gebieden is het advies om Force in het bietenzaad te bestellen om schade door bodeminsecten te beperken. In de witgekleurde gebieden adviseren we dit alleen indien er ritnaalden en/of emelten worden verwacht op het bietenperceel voor 2020. Force werkt niet tegen de bovengrondse insecten.

veroorzaken als de grond los is. Daardoor kan het zinvol zijn de grond voor of na zaai voorzichtig aan te drukken. In een vastere grond kunnen de bodeminsecten zich slechter verplaatsen. Een te vaste grond kan echter ook tot problemen leiden zoals horizontaal groeiende bieten. Dit dient dus wel voorzichtig en onder goede omstandigheden te gebeuren. Omdat

Een dunne stand als gevolg van springstaarten kwam veelvuldig voor op kleipercelen in 2019. Een vaster zaaibed in combinatie met ondiep (maar wel in vochtige grond) zaaien voorkomt veel schade. Een zaadbehandeling met Force is bij zware druk onvoldoende.

bietenkevers zich 30 meter over de grond kunnen verplaatsen, adviseren we om minimaal 30 meter van het bietenperceel van vorig seizoen te blijven. Springstaarten zijn van nature in de grond aanwezig en voeden zich hoofdzakelijk met schimmels en organisch materiaal. Indien die onvoldoende aanwezig zijn, dan kunnen zij ook bietenplanten aanvreten. Na gewassen als luzerne, raaigras, wikke en klaver is de populatie springstaarten op een perceel hoger dan na braak of bladrammenas. Daarnaast is schade door springstaarten altijd groter bij een trage kieming. Het kan dus verstandig zijn om het zaaien bij koud weer enkele dagen uit te stellen, om trage kieming te voorkomen.

Ook vergelingsziekte volop aanwezig

In het hele land is vergelingsziekte waargenomen, maar de mate van aantasting was veruit het ergst in het zuidwesten van Nederland. In het zuidwesten zijn de vergelingsvirussen BChV en BMVY

Vergelingsziekte kwam in 2019 in heel Nederland voor, maar met name in het zuidwesten van Nederland

aangetroffen. Deze twee virussen worden voornamelijk overgebracht door de groene perzikluizen. Het vergelingsvirus BYV kan ook worden overgebracht door de zwarte bonenluis, maar de overdracht van het virus door deze luis is minimaal. Voor 2020 adviseren wij telers om geen pyrethroiden te gebruiken maar alleen selectieve bladluismiddelen. Pyrethroiden verergeren de aantasting door deze virussen, ook als deze pyrethroiden alleen maar vroeg in het

seizoen zijn toegepast.

Daarnaast zullen Suiker Unie en IRS de bladluiswaarschuwingsdienst aanpassen, waarbij telers een melding ontvangen bij overschrijdingen van de schadedrempel van de groene perzikluis en dus een gericht signaal krijgen om bladluiswaarnemingen uit te kunnen uitvoeren.

Elma Raaijmakers, Levine de Zinger en Linda Frijters

GRATIS IRS-NIEUWSBRIEF VOOR ACTUELE TEELTINFORMATIE

Telers, maar ook adviseurs en andere geïnteresseerden, kunnen zich aanmelden voor de gratis IRS-nieuwsbrief. Na aanmelding ontvangen de abonnees via de mail zo'n veertig keer per jaar een IRS-nieuwsbrief met actuele informatie. U kunt via de site zelf aangeven in welke onderwerpen en soort berichten u geïnteresseerd bent. Abonnees ontvangen dus alleen een nieuwsbrief met daarin de gekozen onderwerpen.

De e-mailniewsbrief is een makkelijke manier om op de hoogte te blijven van belangrijke vakberichten voor de bietenteelt. Geabonneerden krijgen bij nieuwe berichten en aanpassingen op de site automatisch een melding in hun mailbox. In de IRS-nieuwsbrief zelf staat een korte samenvatting van de informatie en een link naar het hele bericht of artikel op www.irs.nl.

Ontvangt u de IRS-nieuwsbrief niet (meer) via e-mail, dan kunt u zich aanmelden op www.irs.nl/nieuwsbrief.

Jurgen Maassen

Hierboven een voorbeeld IRS-nieuwsbrief van 4 mei. Wie op www.irs.nl/nieuwsbrief de interessegebieden grondbewerking, IPM, zaaien en ziekten-en-plagen had aangevinkt, kreeg dit te zien in de IRS-nieuwsbrief.

VRAAG EN ANTWOORD

WAT ALS IK EXTRA LLB'S WIL?

Wanneer u het areaal suikerbieten wilt vergroten en dus extra LLB's nodig heeft, kunt u zich melden bij uw contactpersoon van de agrarische dienst. LLB's zijn tussen telers overdraagbaar. De agrarische dienst heeft goed in beeld welke telers willen uitbreiden of krimpen. Zij brengt telers met elkaar in contact. De administratieve procedure wordt door de agrarische dienst kosteloos uitgevoerd. Voor een overdracht krijgen de kopende en verkopende teler een verzoek op het portaal de overdracht digitaal te bevestigen.

KORT NIEUWS

TEELT- EN KRINGVERGADERINGEN

Ook deze winter organiseren Suiker Unie en Cosun weer ledenbijeenkomsten. Allereerst zijn er in december/januari de teeltvergaderingen. In deze bijeenkomsten gaat het vooral over de actualiteiten in de bietenteelt. Aan bod komen rassenkeuze, bemesting en gewasbescherming. Aan

een aantal van deze bijeenkomsten levert ook het IRS een bijdrage.

Resultaten

Vanaf 17 februari zijn er kringvergaderingen. Deze zijn alleen toegankelijk voor leden van Cosun. De raad van beheer en

concerndirectie lichten hier de resultaten over 2019 en de bietenprijs toe. Daarnaast wordt uitgebreid ingegaan op de toekomstvisie van Cosun.

De data van alle bijeenkomsten staan op www.cosunleden.nl en www.landbouwagonder.nl.

UNITIP-REGISTRATIE

Ook in 2019 is Unitip-deelname verplicht. De einddatum voor de complete afronding is 15 februari 2020. Als de registratie niet volledig is, wordt de eindafrekening van de bieten geblokkeerd. De eindbetaling vindt daarna alleen nog plaats bij volledige registratie voor 1 juni 2020.

Alle percelen

De registratie moet compleet zijn voor alle bietenpercelen. Dit is op het ledenportaal eenvoudig te controleren. Bij ontbrekende onderdelen wordt de teler erop geattendeerd deze alsnog in te vullen. Is een perceel volledig geregistreerd, dan verschijnt linksboven op het scherm een groene vink. De hele registratie is volledig afgerond als de geregistreerde oppervlakte overeen-

komt met het contractareaal.

Vorig jaar was het eerste jaar van de verplichte deelname aan Unitip. Alle telers hebben toen deelgenomen. Een mooie score, waarmee toen ook het 'Gold level' van SAI, het internationale duurzaamheidsinitiatief, is behaald.